

เทศน์เช้า วันที่ ๒๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๕

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

ณ วัดสันติธรรมาราม ต.คลองตากคต อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ธรรมะใด ธรรมะมันซ้อนโลกอยู่ มันเหมือนกัน เหมือนกับเราบ้านเช่า ถ้าบ้านเราเช่าเขา อยู่มันต้องจ่ายเป็นเดือนไปนะ เราต้องจ่ายตลอดไป กับบ้านของเราเอง อันนี้ก็เหมือนกัน ถ้าบ้านเช่าเราต้องจ่ายตลอดไป ถ้าบ้านของเรา เราไม่ต้องจ่าย แต่มันก็มีค่าใช้จ่ายในบ้านของเรา

เหมือนกัน ชีวิตเราก็เหมือนกันนะ ชีวิตของเราเห็นไหม เราต้องจ่ายของเราตลอดไป ถ้าเราเช่าร่างกายนี้อยู่ เราเช่ามาชั่วครึ่งชั่วคราว เห็นไหม มันแปรสภาพตลอดไป มันแปรสภาพตลอดไป เราต้องอาศัยมันไป เราต้องมีค่าใช้จ่ายมันตลอดไป มีเป็นวันเป็นคืนต้องใช้จ่ายมันตลอดไป ถ้าเป็นบ้านของเราก็ต้องใช้จ่ายตลอดไป แต่เป็นบ้านของเรา บ้านของเราหมายถึงว่าเรามีหลักมีที่พึ่งของเราได้จริง ถ้าเป็นบ้านเช่าเราจะไม่มีหลักไม่มีที่พึ่งของเราเลย ถ้าเราไม่มีที่พึ่งของเรา เราก็ต้องทุกข์ร้อนใจไป สถานะของเรา เราจะอยู่สถานะไหนก็แล้วแต่ ถ้าเราขึ้นสถานะของเราได้ เราจะเข้าใจเรื่องบทบาทของเรา

บทบาทคือหน้าที่ใด ถ้าหน้าที่มันบังตา เห็นไหม เราคิดไปแต่ข้างหน้านี้ ปัจจุบันนี้เราไม่ต้องการการ เราไม่ต้องการปัจจุบัน เราคืนหนี้ปัจจุบันตลอดไป เพราะปัจจุบันนี้มันทำให้เราเผชิญกับเหตุการณ์ข้างหน้า แล้วการเผชิญกับเหตุการณ์ข้างหน้า เราไม่สู้กับมันนี้ แล้วจะเข้าใจปัจจุบันนี้ได้อย่างไร เราต้องเข้าใจปัจจุบันเห็นไหม ปัจจุบันในโลกนี้มันหมุนไป ถ้ามีความพอใจความสุขในชีวิตของเรา นี่คือนุญกุลสมันพามา นุญกุลสมันพาให้เราสร้างสมบุญกุศลมา บุญพาให้เกิดเป็นความสุข อกุศลทำให้เกิดเป็นความทุกข์ มีบุญกุศลสร้างมา แต่บุญกุศลขนาดไหนก็แล้วแต่ ในเรื่องหัวใจมันก็เรียกร้อง เห็นไหม มันเรียกร้อง มันต้องการของมันโดยไม่มีที่สิ้นสุด

ถ้ามันเรียกร้องต้องการไม่มีที่สิ้นสุดแล้วมันไม่มีเป้าหมายด้วย กิเลสไม่มีเหตุผล กิเลสในหัวใจของสัตว์โลกนี้ไม่มีเหตุผล มันดิ้นรนของมันไปตลอด มันตามแต่ความพอใจของมัน มันพอใจเห็นไหม ดิ้นรนนี้ บางอย่างของไม่น่าเป็นไปเลย ไม่น่าคิดว่าของสิ่งนี้จะปมเป็นเงื่อนให้เราคิดน้อยเนื้อต่ำใจ แต่มันก็เป็นไปได้เห็นไหม นี่กิเลสมันไม่มีเหตุผลอย่างนั้น ถ้ามันยึด มันยึดแล้วมันก็คิดของมันไป ถ้ามันไม่ยึดมันก็ปล่อยวางไป เสี่ยงผ่านหลุดลอบไป ไม่เข้าใจ ไม่รู้ มันก็ผ่านไป

แต่ถ้ามันไปเป็นเงื่อนเป็นปมของความไม่พอใจ กิเลสมันไม่พอใจสิ่งนั้น มันยึดสิ่งนั้น มันจะให้ความทุกข์กับใจแล้ว มันให้ความทุกข์กับใจของเราเอง นั่นละขนาดว่าบ้านเป็นของเรา นะ มันก็มีความทุกข์กับเรา เรามีหลักใจของเราแล้วมันก็ยังมีความทุกข์กับเรา บ้านเป็นของเรา มันจะเป็นวิภวูถะไฉน ผลของวิภวูถะ ผลของที่อยู่อาศัยมันต้องเวียนไป เราจะไม่ให้เวียนในสิ่งนั้นเลย เราจะพ้นจากสิ่งนั้นไป ให้เป็นบ้านที่เรืองแสง บ้านที่ไม่ต้องมีซ่อม ต้องบำรุงรักษา บ้านของเราเองแล้วไม่ต้องบำรุงรักษา ไม่ต้องซ่อมแซม ไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย ไม่ต้องหมุน ต้องวกไป นี่ญาคติธรรมเป็นอย่างนี้ เป็นญาคติกันโดยธรรม

เกิดมาเป็นมนุษย์เหมือนกัน ต้องใช้จ่ายเหมือนกัน ต้องมีปากมีท้องเหมือนกัน การหาอยู่หากินนี้เสมอกันโดยธรรม ความเสมอกัน ความเป็นไปต้องอยู่อาศัย ต้องหาหาเงินจุนมัน เงินจุนร่างกายนี้ให้มันเป็นไป เห็นไหม แล้วเงินจุนแล้วมันไม่พอใจ มันเจ็บไข้ได้ป่วยขึ้นมา มันทำให้เราเจ็บปวด ความเจ็บไข้ได้ป่วยของเรา เราก็ต้องการให้มันดีขึ้นมา ให้มันหายจากการเจ็บไข้ได้ป่วย ก็ต้องเยียวยากันไปอีก เราหาอยู่หากินขนาดไหน ให้มันพอใจของมัน มันก็ไม่เป็นไป มันถึงว่าเป็นสิ่งที่ต้องสลัดออกไป เป็นคุณประโยชน์นะ

เกิดเป็นมนุษย์สมบัตินี้เป็นทรัพย์ที่ว่าประเสริฐมาก แต่ถ้าประเสริฐแล้วเราจะใช้ชีวิตเป็นอย่างไร เราจะเข้าใจชีวิตเราขนาดไหน ถ้าเราเข้าใจชีวิตของเรา มันเป็นประโยชน์กับโลกเราแน่นอน เราเกิดมานี้ เราเกิดมามันเป็นสิ่งที่ว่าสุดวิสัย ที่เราจะไม่เกิดเป็นไปไม่ได้ ใจต้องเกิด

ตลอด แต่เกิดมาแล้ว เห็นใหม่ เราพบแล้วชีวิตของมนุษย์สมบัติที่เป็นอริยทรัพย์ขึ้นมา เราจะได้ประโยชน์กับมันยังงต่อไป

อริยทรัพย์อันนี้มันจะเพิ่มเป็นอริยทรัพย์ขึ้นมาจากหัวใจ ความเข้าใจในหัวใจที่เป็นอริยทรัพย์ขึ้นมา มันจะพ้นไป มันจะเข้าใจสิ่งนั้นแล้วมันพ้น อริยทรัพย์นั้นเหนือกิเลสใจ สิ่งที่เป็นความจริงโดยซ่อนสมมุติไว้ โลกนี้เป็นสมมุติทั้งหมด เรื่องของโลกเป็นเรื่องของสมมุติ เรื่องสมมุติเป็นของชั่วคราว สิ่งที่เป็นของชั่วคราวเราต้องอาศัยมันไป เราก็เป็นไปอยู่แล้ว ถ้ามันสุดวิสัย มันต้องเป็นไปแบบนี้ ดีกว่าไปเกิดต่ำต้อยกว่านี้ ดีกว่าตกนรกหมกไหม้นะ

หัวใจนี้ไม่เคยสิ้นสุด มันตกนรกหมกไหม้ของมัน ตามแต่อกุศลมันเป็นไป มันจะเป็นบนสวรรค์ชั้นพรหมขนาดไหน มันก็เป็นไปของมัน มันก็เวียนไปเหมือนกัน แต่สิ่งที่เขาเป็นไปอย่างนั้น มันเป็นสิ่งที่เป็นผลจากบุญกุศลของเรา แต่ปัจจุบันนี้เราเป็นคนทำ เห็นใหม่ เทวดาเขาจะสิ้นภพสิ้นชาติ เขาบอกเลย ให้เกิดเป็นมนุษย์เวลาตายไปแล้วนี้ เพราะความจำเป็น จิตมันไม่เคยตาย มันต้องเกิดอีก ขอให้เกิดเป็นมนุษย์ แล้วพบพระพุทธศาสนา

เราก็เกิดเป็นมนุษย์ แล้วพบพระพุทธศาสนาแล้ว ตามที่เทวดาเขาอวยพรกัน แล้วเราจะสร้างกุศล เห็นใหม่ เราเป็นผู้สร้าง เราสร้างขึ้นมาให้เป็นของเรา ถ้าเราสร้างขึ้นมาเป็นประโยชน์กับเรา มันจะเป็นประโยชน์กับเรา ถ้าเราไม่สร้างขึ้นมา เห็นใหม่ มันจะสร้างขึ้นมา มันจะพยายามทำหัวใจของเราขึ้นมาให้เปิดโอกาส ถ้าเราเปิดใจของเรา มันจะเริ่มพอใจทำ ถ้าเราพอใจ เห็นใหม่ เราจะพอใจในหน้าที่ของเรา พยายามในสถานะของเรา

สถานะของเราจะทำอะไรละ สถานะของเราเป็นคฤหัสถ์ เห็นใหม่ เราก็พยายามทำสัมมาอาชีพะในคฤหัสถ์ของเรา แล้วพยายามสร้างหลักของใจ ความสร้างหลักของใจคือทำให้สงบ สร้างหลักของใจขึ้นมาให้ได้ หน้าที่ของอะไร ของนักบวช หน้าที่ของนักบวชก็ต้องพยายามทำศีล สมาธิ ปัญญาให้เกิดขึ้นในหัวใจ นักบวช เห็นใหม่ เข้าทางจงกรม นั่งสมาธิภาวนา เพื่อให้ใจนี้ งานมันต่างกัน

งานหยาบๆ งานของโลกนะ การแบกหาม การก่อสร้างน่ะงานของคฤหัสถ์เขา งานเขาแบกโลก โลกต้องสร้างสมขึ้นมา เพื่อความเป็นอยู่ของโลกของเขา สิ่งนั้นเป็นอาชีพของเขา เป็นวิชาชีพของเขาที่จะสร้างสมขึ้นมา เป็นที่อยู่อาศัย ประเพณีวัฒนธรรม เห็นไหม ประเพณีวัฒนธรรม เราสร้างขึ้นมา บุญกุศลขึ้นมาเราก็จะอยู่ในธุรกิจ ในประเพณีวัฒนธรรมนั้นก็เห็นไหม เป็นเครื่องอยู่อาศัยของเขา เขาจะอาศัยสิ่งนั้นเป็นเครื่องอยู่อาศัย แต่เครื่องอยู่อาศัยของเราเราทำของเราสิ่งนั้นเป็นเครื่องดำเนินเข้ามาหาใจ

การนั่งสมาธิ กายสงบขึ้นมาเพื่ออะไร? นั่งกายสงบ เห็นไหม เพื่อเอาใจสงบ ประเพณีวัฒนธรรมขึ้นมาเพื่อความถูกต้อง เพื่อบุญกุศล เพื่อความถูกต้องของเรา ทำสิ่งนั้นขึ้นไป ถ้าความถูกต้องทำสิ่งนั้นขึ้นมา มันก็เป็นความพอใจ เป็นความสุข เป็นบุญกุศล แต่ความจริง เห็นไหม มันยังว่ามันเป็นมิจฉาทิฏฐิกับสัมมาทิฏฐิ เราคิดว่ามันเป็นบุญกุศล ถ้าเราถือผิดมันก็เป็นมิจฉาทิฏฐิ ความมิจฉาทิฏฐิขึ้นมามันให้เป็นอะไร ให้เป็นบาปอกุศล เห็นไหม

ทำสมาธิ มีสัมมาสมาธิ มิจาสมาธิ มิจาสมาธิทำสมาธิขึ้นมาแล้วมันจะเป็นประโยชน์อะไรกับใจดวงนั้น เพราะมันเป็นมิจา เห็นไหม มันเป็นความสงบเข้ามา แต่มันทำให้ผลเป็นลบขึ้นไป ผลเป็นลบทำใจให้มันเป็นลบขึ้นไป ถ้าเป็นสัมมา เป็นสัมมาทำให้ถูกต้อง องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าถึงว่าให้สัมมาทิฏฐิ ความเห็นถูกต้องขึ้นมาก่อน นี่ถ้าความเห็นถูกต้อง มันเห็นถูกต้องตั้งแต่เริ่มแรก ตั้งแต่เริ่มฐานนี้ ฐานเราเริ่มทำของเราขึ้นไป ฐานถูกต้อง ก้าวหนึ่งก็ถูกต้อง สองก็ถูกต้อง สามก็ถูกต้อง มันก็เป็นสัมมาเข้าไปเรื่อย เห็นไหม สัมมาคือความถูกต้องเข้าไป มันจะเข้าไปถึงใจ แล้วมันจะแก้ไขใจ

มันเป็นเรื่องยากเพราะอะไร เพราะสัมมาสมาธิมันต้องลงมัชฌิมาปฏิบัติ ความถูกต้องใจ ความเป็นกลางใจ เป็นกลางตั้งแต่ทีแรก ความเป็นกลาง ความถูกต้องเข้าไป แล้วมันจะหมุนเข้ามา หมุนเข้ามาในหัวใจของมัน มันจะซ้อนเข้ามาในใจแล้วแก้ไขใจของเราขึ้นมา สิ่งต่างๆ นี่เป็นเครื่องอยู่อาศัย เห็นไหม เป็นเครื่องของยืมของเช่ามาทั้งหมดเลย เราต้องเช่าบ้าน เช่าอยู่อาศัย เราเช่าบ้านเช่าเรือน เช่าร่างกายนี้อยู่ เราต้องหาเป็นค่าเช่ามาตลอดไป แล้วอย่างนี้ขึ้นมาๆ เราจะ

หาหลักของเราขึ้นมาให้ได้ ทำหลักขึ้นมาเป็นของเรา ถ้าเป็นของเรานั้นนี่เป็นตัวตนของเรา จับต้องตรงนี้ได้

เกิดเป็นพรหมณะ ทำความสงบของใจ พวกทำสมาบัติ พวกทำสมาธิ ทำฌาน พวกฤทธิสมาธิ เราจะเกิดเป็นพรหมเพราะอะไร เพราะเขาจับหลักใจของเขาได้ เป็นพรหมอายุยืนยาว เห็นไหม ความยืนยาวของใจอันนั้นเขาว่าเป็นสุข แต่เขาว่าเป็นสุขมันเป็นความยืนยาวอยู่ในหลักการอันนั้น แต่ถ้าถึงที่สุด เห็นไหม พระสารีบุตรไปสอนอนาถะ อนาถะบอกว่า เทศน์เรื่องขันธ ๕ ให้ฟัง เรื่องขันธ ๕ ควรปล่อยวางอย่างไร แล้วเสียใจมาก อนาถะบอกว่า “ทำไมเรื่องอย่างนี้ เรื่องของขันธ ๕ เรื่องของอริยสัจความจริงอันละเอียด ทำไมโยมไม่ค่อยได้ยินเลย ทำไมได้ยินแต่เรื่องของทาน” เห็นไหม สอนอย่างนั้น

พระสารีบุตรบอกว่า “เรื่องนี้เป็นเรื่องละเอียดอ่อน ถึงไม่ได้สอนให้พวกที่ฟังไม่ค่อยเข้าใจ ถึงจะสอนกันเรื่องผู้ปฏิบัติ” แล้วเอาคำพูดนี้ไปรายงานองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า บอกว่า “สอนไปถึงพรหม สอนถึงการละขันธ ๕”

พระพุทธเจ้าบอกว่า “ทำไมสอนวิชาที่ต่ำทรามอย่างนั้น ทำไมไม่สอนถึงที่สุด” เห็นไหม ไปถึงพรหมยังว่าเป็นเรื่องของต่ำทราม พรหมนี้เป็นอนาคานะ ถึงที่สุดแล้วนะ แต่ว่าถึงอนาคาแล้วต้องไปให้ถึงที่สุดเพื่อพ้นออกไป นี่เหมือนกัน ไปเกิดเป็นพรหมนี่อนาคา จะสุกไปข้างหน้า มันไปซำอยู่ข้างหน้า แต่เราทำสมาธิสมาธิขึ้นมา ไปเกิดที่นั่น เห็นไหม ไปเกิดที่นั่นต้องไปค้างอยู่ เวลามันยาวนาน ความที่เวลายาวนานอันนั้นทำให้เราต้องไปค้างอยู่ ค้างอยู่นะวนไปในวัฏฏะ เห็นไหม

นี่มนุษย์สมบัติเกิดตายเกิดตายนี้ ตรงที่ว่าเป็นพระโพธิสัตว์ เห็นไหม เกิดตายในภพชาติต่างๆ เพื่อรื้อสัตว์ขนสัตว์ออกไป รื้อสัตว์ขนสัตว์ออกไปนี้สร้างภพสร้างชาติ สร้างคุณงามความดี แต่ไปเสวยบนพรหมอยู่นั่นนะ เวลามันเนิ่นนานเกินไป แต่มันก็ไปสู่อันหนึ่ง ไปสู่ของใจดวงนั้น นี่เป็นผลเวียนไปในวัฏฏะ มันใช้เวลาของเราไป แต่ถ้าเราเห็นเป็นโทษของมัน เห็นโทษว่า เราเกิดเป็นมนุษย์นี้ทุกซ์ขนาดไหน เราก็ทนเอา การทำความเพียร ทำความสงบของใจเข้ามานี้

ทนเอา ทนเข้ามาให้ถึงที่สุดถ้าใจมันสงบเข้ามาได้ พอใจสงบเข้ามาได้ มันจะค้นคว้าเข้ามาจากภายใน นี่มันแก้ไขตรงนี้ แล้วมันจะเห็น เข้าใจเรื่องเป็นธรรมทั้งหมด

เรื่องวิญญูะ เรื่องพรหม เรื่องสมาธิ เรื่องเทวดา เรื่องๆ นี่ มันจะเห็นในหัวใจของเรา มันจะปลดเปลื้องในใจของเรา เราจะล่งเลงสัยเรื่องนี้มาก ความล่งเลงสัยนี้ก็เลสมันจะเอาอันนี้เป็นตัวหลอก มีหรือไม่มีน้อ มรรคผลมีหรือไม่มีน้อ เห็นไหม ความล่งเลงสัยของใจมันก็เอาเรื่องสิ่งนี้มาเป็นเหยื่อให้ออกไปฟุ้งซ่าน ความฟุ้งซ่านของใจทำอะไรเข้าไปมันให้โทษกับใจดวงนั้น ทำให้ใจดวงนั้นปั่นป่วน

แล้วถ้าเราทำความสงบของใจเข้ามานี้ มันสงบเข้ามา มันจะเริ่มปล่อยวางจากความฟุ้งซ่าน แล้วมันเข้าไปแกะความสงสัยจากข้างใน ไปแกะสิ่งที่ว่าเป็นปมในหัวใจ แกะออก เห็นไหม เพราะเหตุผลอย่างนี้ถึงเป็นเทวดา ทำเหตุผลอย่างนี้ถึงเป็นพรหม มันเห็นของใจเหมือนกัน แล้วปลดเปลื้อง มันหลุดออกไปเห็นตามความเป็นจริงเลยว่า ใจดวงนี้เคยเกิดเคยตายในวิญญูะมาตลอด

นี่บ้านเช่าจากข้างนอก เห็นไหม เราเช่าบ้านจากข้างนอก ในภพสถานะของใจไปเกิด มันก็อาศัยชั่วคราวๆ เป็นของเช่าของยืมทั้งหมดเลย แต่เอาของเช่าของยืมทั้งหมดนี้มาสร้างคุณงามความดีให้เป็นของของเรา ให้เป็นบ้านของเรา แต่บ้านของเรา เห็นไหม เราต้องลงทุนลงรอนอย่างมหาศาล ถึงจะได้บ้านได้เรือนขึ้นมาหลังหนึ่ง กับเราเช่าเขาอยู่ค่าใช้จ่ายเราน้อยกว่าเขา เห็นไหม การลงแรงในทำตัวเองขึ้นมาให้มีหลักเกณฑ์ขึ้นมา นี่ก็เหมือนกัน ถ้าเราทำคุณงามความดีของเรา เราทำความเพียรของเรา เขาจะว่าเรานี้เสียเวลาเปล่า เรานี้เอาเวลามาใช้ มาทุ่มเททิ้งไปเปล่า... (เทปสิ้นสุดเพียงเท่านี้)